

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ АФІКСАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

PECULIARITIES OF TRANSLATING ENGLISH AFFIXED ECONOMIC TERMS FROM ENGLISH INTO UKRAINIAN

Воскобойник В.І.,

orcid.org/0000-0003-3990-3082

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської та німецької філології

Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Тагільцева Я.М.,

orcid.org/0000-0002-4005-0227

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтавського державного аграрного університету

У статті розглядаються особливості перекладу англійських афіксальних економічних термінів українською мовою. Афіксація є продуктивним способом творення іменників, прикметників та дієслів англомовної економічної терміносистеми. Основне завдання при відтворенні англомовних афіксальних економічних термінів українською мовою – досягнення еквівалентності через використання відповідних перекладацьких прийомів для того, щоб передати якомога точно всю необхідну інформацію, присутню в терміні оригіналу, дотримуючись норм української мови. Адекватний переклад термінів вимагає розуміння контексту, тому спеціальні знання в певній термінологічній сфері є досить важливими для перекладача. При перекладі англійських афіксальних економічних термінів українською мовою, як правило, використовуються перекладацькі трансформації лексичного типу: транскодування, калькування, конкретизація, генералізація, описовий та антонімічний переклад, а також лексико-граматичний прийом додавання (декомпресії). Калькування є найбільш частотним прийомом при перекладі англійських афіксальних економічних термінів українською мовою, оскільки більшість англійських афіксів мають афіксальні відповідники в українській мові, які поєднуються з українською основою-еквівалентом відповідно до норм української мови. Досить поширеними перекладацькими прийомами є транскодування, описовий переклад та декомпресія (додавання). Транскодування (транслітерація або транскрипція) застосовуються для перекладу афіксальної лексики англомовної економічної терміносистеми рідше. Процеси транскодування та калькування можуть супроводжуватися описовим перекладом. Антонімічний переклад використовується переважно для відтворення англійських термінів з префіксами *un-*, *de-*, *dis-*. Лексичні перекладацькі трансформації генералізації та конкретизації не є характерними при перекладі англійських афіксальних економічних термінів українською мовою. Важливою умовою адекватного перекладу англійських афіксальних економічних термінів українською мовою є правильне розуміння значень афіксів та правил їх використання в обох мовах.

Ключові слова: перекладацька трансформація, префікс, суфікс, термін, калькування, транскодування, додавання, описовий переклад.

The article considers the peculiarities of translating English affixed economic terms into the Ukrainian language. Affixation is a productive way of creating nouns, adjectives and verbs of English economic terminology. The main task of rendering English affixed economic terms into Ukrainian is to achieve equivalence through the use of appropriate translation techniques in order to convey all the necessary information present in the original term as accurately as possible, while following the norms of the Ukrainian language. Adequate translation of terms requires the understanding of the context, so special knowledge in the terminological area is quite important for a translator. When translating English affixed economic terms into Ukrainian, lexical transformations are usually used, such as transcoding, calque, concretization, generalization, descriptive and antonymic translation, as well as a lexico-grammatical translation technique of addition (decompression). Calque is the most common method of rendering English affixed economic terms into Ukrainian, as most English affixes have affixed equivalents in Ukrainian that are combined with the Ukrainian equivalent stem in accordance with the rules of the Ukrainian language. Transcoding, descriptive translation and decompression (addition) are also quite common translation techniques. Transcoding (transliteration or transcription) is not often used for translating affixed lexical units of English economic terminology. The processes of transcoding and calque are frequently accompanied by descriptive translation. Antonymic translation is mainly used to translate English terms with prefixes *un-*, *de-*, *dis-*. Lexical translation transformations of generalization and concretization are not very common when rendering English affixed economic terms into Ukrainian. An important condition for adequate translation of English economic affixed terms into Ukrainian is the correct understanding of the meaning of affixes and the rules of their use in both languages.

Key words: translation transformation, prefix, suffix, term, calque, transcoding, addition, descriptive translation.

Постановка проблеми. Сучасний стан англійської мови характеризується зростанням ролі термінологічних систем, у тому числі й англомов-

ної економічної терміносистеми, яка обслуговує сучасний комплекс економічних наук: маркетинг, бухгалтерський облік, фінанси, менеджмент,

статистику, оподаткування тощо. Англомовна економічна терміносистема стрімко розвивається відповідно до економічних змін у суспільстві, що викликає збільшення її впливу на словниковий склад сучасних мов. Розвиток економічних відносин України з іншими державами зумовлює потребу у вивченні особливостей формування англійських економічних термінів та способів їх відтворення українською мовою.

Одним із продуктивних способів творення англійської економічної термінології є афіксація. Вона відіграє значну роль у створенні мовної картини світу, відображаючи колективні стереотипи, які усвідомлені етносом й існують на рівні колективного несвідомого. Розуміння особливостей перекладу англійських афіксальних термінів українською мовою забезпечує якісну мовну підготовку спеціалістів у сфері перекладу та економіки. Саме цим визначається актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням перекладу термінів присвячені праці В. Карабана, С. Влахова, В. Коптілова, А. Коралова, В. Комісарова, П. Ньюмарка, Л. Венуті та ін. Способи перекладу англійських економічних термінів на українську мову досліджувалися О. Коваленко О. [1], Т. Крисановою Т. [2], М. Махіною М. [3], Т. Ткачук Т. [4], Н. Тимошук Н. [5], В. Циганюк В. [6] та ін. Проте дослідження, присвячені перекладу англійських афіксальних економічних термінів українською мовою, в сучасній лінгвістиці відсутні.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення засобів відтворення англійських економічних термінів у перекладі українською мовою. Для реалізації цієї мети були поставлені такі завдання: з'ясувати особливості афіксації як способу термінотворення; дослідити прийоми перекладу префіксальних дериватів англомовної економічної терміносфери українською мовою; виявити особливості відтворення англійських суфіксальних дериватів, що виконують функції економічних термінів, українською мовою.

Виклад основного матеріалу. Одним із продуктивних способів термінотворення в сучасній англомовній економічній терміносистемі є афіксація (префіксація та суфіксація). Англомовна економічна терміносистема не має спеціального інвентарю афіксів, які беруть участь у формуванні англійських економічних термінів. Вона використовує префікси та суфікси, які діють у сфері загальноживаної англійської мови. Рівень продуктивності афіксів також співпадає: продуктивні афікси, що використовуються для

творення лексичних одиниць загального вжитку, також є продуктивними при творенні афіксальних дериватів, що функціонують у сучасній англомовній економічній терміносистемі. Використання продуктивних афіксів для творення афіксальних економічних термінів «зумовлює їх структурно-семантичну визначеність, простоту сприйняття та комунікативну релевантність» [7, с. 24]. Прикладами високопродуктивних та продуктивних афіксів англомовної економічної терміносистеми є префікси *co-*, *counter-*, *de-*, *dis-*, *em/en-*, *in-*, *inter-*, *mega-*, *mis-*, *multi-*, *non-*, *out-*, *over-*, *post-*, *pre-*, *re-*, *self-*, *sub-*, *super-*, *under-*, *un-*, *up-* та суфікси *-al*, *-ance (-ence)*, *-ant (-ent)*, *able/ible*, *-ary/-ory*, *-ate*, *-ed*, *-ful*, *-ing*, *-ify*, *-ize*, *-ism*, *-ist*, *-ion (-tion, -ation)*, *-ity*, *-ive*, *-ment*, *-ous*, наприклад: *co-management* – спільне (змішане) управління (партнерство роботодавця і робітників, залучення персоналу до управління); *underemployment* – неповна зайнятість, робота, яка не відповідає кваліфікації (робітника); *liquidity* – (валютна) ліквідність; *entrepreneurial* – підприємницький; *clearance* – дозвіл, віза (на виконання робіт).

Афіксація є продуктивним способом творення іменників, прикметників та дієслів англомовної економічної терміносистеми. Більшість префіксальних дериватів мають один префікс, але деякі англійські префіксальні економічні терміни можуть приєднувати ще один префікс, наприклад: *inherit* – успадковувати → *disinherit* – позбавлятися спадку, *refund* – повертати гроші, компенсувати, випускати нові облигації замість облигацій з терміном оплати, що закінчується) → *prerefund* – фінансувати перший випуск облигацій за рахунок випуску інших. Суфіксальні економічні терміни з двома суфіксами кількісно переважають порівняно з дериватами, що мають два префікси: *productive* – продуктивний, ефективний → *productivity* – продуктивність, ефективність, *available* – доступний, наявний → *availability* – доступність, наявність.

Переклад економічних термінів має забезпечити точність передачі інформації. Він вимагає від перекладача не тільки відмінного знання мови, а й розуміння особливостей фахової термінології [3; 6, с. 210]. Перекладач має бездоганно розуміти зміст економічних термінів як українською, так й англійською мовами.

Основне завдання при відтворенні англомовних афіксальних економічних термінів українською мовою – досягнення еквівалентності через використання відповідних перекладацьких трансформацій для того, щоб передати якомога точніше всю необхідну інформацію, присутню

в терміні оригіналу, дотримуючись норм української мови та правил перекладу. До того ж, вибір оптимального відповідника потребує вивчення контексту. Перекладач повинен незмінно використовувати фонові знання, творчий досвід, майстерність та загальну ерудицію. Часто контекст змушує відмовлятися від вибору однієї з варіантних відповідностей, тоді доводиться шукати новий перекладацький прийом – контекстуальну заміну, коли у зв'язку з особливостями конкретного контексту перекладач відмовляється від використання існуючої лексичної відповідності та підбирає варіант перекладу для окремого випадку [8, с. 131]. Вибір відповідного прийому перекладу в значній мірі визначається способом термінотворення.

Розглянемо перекладацькі трансфориції, які використовуються при перекладі англійських афіксальних термінів у функції економічних термінів українською мовою. Наше дослідження демонструє, що вони відносяться переважно до лексичного типу, а саме: транскодування, калькування, конкретизація, генералізація, описовий переклад, антонімічний переклад.

Досить характерним прийомом перекладу афіксальних економічних термінів з англійської мови на українську є **калькування**, яке полягає в передачі лексичної одиниці мови оригіналу через заміну її складників – афіксів та вихідних основ – їх прямими лексичними відповідниками, наприклад: *employable* – *працевдатний*, *to retool* – *переобладнувати*, *intergovernmental* – *міжурядовий*, *міждержавний*, *non-profit* – *некомерційний*, *to subdivide* – *підрозділятися*. Широке використання калькування пояснюється тим фактом, що більшість англійських афіксів мають афіксальні відповідники в українській мові, які поєднуються з українською вихідною основою-еквівалентом відповідно до норм української мови.

Переклад шляхом відтворення звукової / графічної форми слова мови оригіналу засобами мови перекладу (**транскодування**) не є поширеним серед афіксальних дериватів англійської економічної терміносистеми та частіше застосовується для англійських економічних суфіксальних термінів: *careerism* – *кар'єризм*, *controlling* – *контролінг*, *систематичний контроль*, *collectivist* – *колективізм*, *acceptor* – *акцептор*, *outsourcing* – *аутсорсинг*.

Описовий переклад забезпечує розкриття значення терміна за допомогою розгорнутих словосполучень, що позначають його істотні ознаки, тобто дають більш-менш повне визначення терміна. За допомогою експлікації можна передати

значення будь-якого безеквівалентного терміна в оригіналі. Недоліком описового перекладу є його багатослівність. При перекладі англійських афіксальних термінів українською мовою описовий переклад може супроводжувати процеси транскодування, калькування або додавання, наприклад: *overqualification* – *надлишок кваліфікації (ситуація, коли робітники володіють більшими навичками, ніж необхідно для виконання певної роботи)*; *flexibility* – *гнучкість (здатність організації чи її окремих елементів змінюватися в залежності від умов)*, *diversification* – *диверсифікація (розширення сфери торгівлі або виробництва за рахунок нової продукції або нових ринків збуту)*. Описовий прийом часто може використовуватися для перекладу економічних термінологічних інновацій, оскільки перекладач не завжди може створити новий термін у мові перекладу, тому звертається до більш-менш вдалої описової еквівалентності, наприклад: *neuroeconomics* – *галузь економіки, що вивчає вплив процесів, що відбуваються в мозку, на економічну поведінку людини*, *casualization* – *впровадження замість «формального» стилю одягу службовців «неформального»*.

Антонімічний переклад – заміна форми слова в мові оригіналу на протилежну за значенням в мові перекладу – також використовується для перекладу англійських афіксальних економічних термінів українською мовою: *to untie* – *дозволяти приватній компанії конкурувати з державними підприємствами*, *costly* – *небезкоштовний*, *unprofessional* – *дилетантський*, *unsophisticated* – *простий (технічно)*. Антонімічний переклад використовується, як правило, для відтворення українською мовою англійських економічних термінів з префіксами, що мають протилежне значення, *un-*, *de-*, *dis-*.

Використання лексичних перекладацьких трансформацій конкретизації та генералізації непоширене при перекладі англійських економічних термінів українською мовою. У результаті **конкретизації** перекладацький відповідник і вихідна лексична одиниця знаходяться в логічних відносинах включення, наприклад: *to enrich* – *покріщувати умови праці*, *outwork* – *робота поза підприємством, надомна робота*, *claimant* – *особа, що подала заяву на допомогу по безробіттю*, *displacement* – *звільнення (з посади)*. **Генералізація** (заміна одиниці з досить вузьким значенням мови оригіналу на одиницю з більш широким значенням в мові перекладу) нехарактерна при відтворенні англійських афіксальних економічних термінів українською мовою: *commissioner* – *уповноважений*,

collegiate – колегіальний, корпоративний, загальний, *overseas* – заокеанський. Основним недоліком цього методу є «позбавлення інформації точності, тому генералізацію слід застосовувати виключно у тих випадках, коли словниковий відповідник терміна, що перекладається, не призведе до порушення стилістичних чи граматичних норм мови перекладу» [4].

Досить частотним способом перекладу англійських афіксальних економічних термінів українською мовою є лексико-граматична перекладацька трансформація **декомпресія / додавання** слів, яка зумовлюється необхідністю експлікувати імпліцитну інформацію першоджерела для читача на лексичному рівні, наприклад: *decontextualized* – поза контекстом, *theorist* – вчений-теоретик, *to interdepend* – залежати один від одного, *to preplan* – планувати наперед, *to reassess* – робити переоцінку, *to sublet* – передавати в суборенду, *to countersign* – ставити другий підпис (на документі).

Розглянемо окремо особливості перекладу англійських економічних термінів, що є результатом префіксації та суфіксації. Англійські префіксальні економічні деривати-терміни найчастіше відтворюються в українській мові за допомогою прийомів калькування, описового перекладу, додавання або поєднання калькування та транскодування з описовим перекладом. Саме префікс змінює смислову структуру лексичної одиниці в процесі її формування та бере участь у формуванні цілого ряду ономазіологічних категорій. На вибір тієї чи іншої трансформації впливає значення префікса, який поєднується з вихідною основою. Процес **калькування** полягає у поєднанні відповідного українського префіксального відповідника того чи іншого англійського префікса з основою, що є перекладацьким еквівалентом англійської вихідної основи, яка бере участь у префіксальному термінотворенні, наприклад: *co-owner* – **спів**власник, *to disconnect* – **роз**'єднувати, *diseconomy* – **не**економічність, *multifunctionality* – **багато**функціональність, *nonequilibrium* – **не**рівновага, *substation* – **під**станція, *self-government* – **само**врядування, *to underestimate* – **недо**оцінювати, *to overestimate* – **пере**оцінювати, *hyperpower* – **супер**держава. Калькування може супроводжуватися транслітерацією, транскрибуванням або мішаним транскодуванням префікса: *subcontractor* – **суб**підрядник, *sublease* – **суб**оренда, *to decentralize* – **де**централізувати, *disproportion* – **дис**пропорція, *disintegration* – **де**зінтеграція, *post-contractual* – **пост**контрактний, *pre-contractual* – **перед**контрактний, *counteradvertising* – **контр**реклама.

Досить часто англійські префіксальні економічні терміни перекладаються українською мовою шляхом **додавання / декомпресії** (при відсутності перекладацького еквіваленту англійського префікса в українській мові чи неможливості його поєднати з відповідною українською основою-еквівалентом префікс відтворюється за допомогою інших повнозначних слів): *noncooperation* – **небажання** співробітничати, *miscalculation* – **неправильний** розрахунок, *misapply* – **неправильно** застосовувати, *overcompensation* – **повторна** компенсація, *overemployment* – **надмірна** зайнятість, *hypercompetitive* – **надзвичайно** конкурентоздатний, *megaproject* – **великомаштабний** проект, *to readvertise* – **повторно** рекламувати.

Прикладами застосування **описового перекладу** англійських префіксальних економічних термінів є такі: *self-employed* – **такий, що працює не за наймом**, *to underbid* – **пропонувати за нижчу ціну**, *countersign* – **ставити другий підпис (на документі)**, *misappropriation* – **привласнення чужих (суспільних) коштів**, *overdraft* – **перевищення залишку кредитного ліміту**. Описовий переклад може супроводжувати транскодування (транслітерацію та транскрипцію): *subagent* – **субагент (особа, якій прямий агент повністю чи частково передоручив свої функції стосовно певного доручення, отриманого ним від свого керівника)**, *metamanagement* – **метаменеджмент (прийоми керівництва процесами управління)**. Транскодування в чистому вигляді рідше використовується при відтворенні англійських префіксальних економічних термінів українською мовою: *outsourcing* – **аутсорсинг**, *offshore* – **офшор**, *subculture* – **субкультура**, *microeconomics* – **мікроекономіка**.

Подібно до префіксації, важливою умовою адекватного перекладу англійських суфіксальних економічних термінів українською мовою є правильне розуміння значень суфіксів [8]. Значна частина англійських суфіксальних дериватів у функції економічних термінів перекладається українською мовою за допомогою **калькування** шляхом поєднання перекладацького варіанту вихідної основи з відповідним українським суфіксальним еквівалентом, наприклад: *bootmaker* – **чоботар**, *worker* – **робітник**, *employer* – **роботодавець**; *industrialist* – **промисловець**, *production* – **виробництво**, *employable* – **працездатний**. Прийом калькування може застосовуватися для перекладу англійських дериватів у функції економічних термінів з суфіксом *-less* шляхом поєднання відповідних українських префіксальних відповідників *без-* або *не-* англій-

ського суфікса *-less* з відповідною твірною основою, наприклад: *doubtless* – *безсумнівний*, *valueless* – *безцінний*, *harmless* – *нешкідливий*, *reclaimless* – *невиправний*.

Інколи процес перекладу супроводжується транскодуванням вихідної основи, до якої приєднується відповідний український суфіксальний еквівалент: *laconism* – *лаконічність*, *climatologist* – *кліматолог*, *to certify* – *сертифікувати* (продукцію), *capitalization* – *капіталізація*, *metallurgy* – *металургія*.

Процеси **транскодування** (транслітерація та транскрипція) використовуються для перекладу суфіксальних економічних термінів англійської мови українською, але в основному вони характерні для відтворення англійських економічних дериватів із суфіксами *-ism*, *-ist*, *-er/or*, *-ing*, *-ive*, наприклад: *synergism* – *синергізм*; *collectivist* – *колективіст*; *administrator* – *адміністратор*, *manager* – *менеджер*, *distributor* – *дистрибутор*, *trader* – *трейдер*, *controlling* – *контролінг*, *constructive* – *конструктивний*.

Для перекладу англійських суфіксальних економічних термінів українською мовою часто використовують **описовий переклад**: *manageable* – *що піддається управлінню*, *adaptable* – *що може адаптуватися* (напр., до умов праці), *departmentalization* – *поцеховий розподіл загальнозаводських витрат*, *розділення на відділи*, *managerialist* – *прихильник доктрини «менеджеризму»*, *outshopper* – *людина, що робить покупки за межами місця проживання*, *overlooker* – *наглядач за працею найнятих робітників*, *overachiever* – *той, хто наполегливо працює і досягає значних результатів*. Описовий переклад часто супроводжує процес транскодування: *hypercommercialisation* – *гіперкомерціалізація (надзвичайно високий рівень промислового виробництва)*, *salariat* – *саларіат (клас службовців, що складають більшу частину населення в сучасних розвинутих країнах)*.

Додавання досить широко використовується для відтворення англійських суфіксальних економічних термінів українською мовою (при відсутності перекладацького еквіваленту англійського суфіксу в українській мові чи неможливості поєднати його з відповідним українським еквівалентом основи): *clarifier* – *очисний пристрій*, *cleaner* – *миючий засіб*, *commercialism* – *торгівельна практика*, *microvacation* – *коротка відпустка*, *unionist* – *член профспілки*.

Виявлені також приклади застосування **конкретизації** для перекладу англійських суфіксальних термінів: *demotion* – *пониження на посаді*, *denominator* – *міра (напр., вартості)*, *depressant* – *що стримує економічний ріст*.

Суфіксальні лексичні одиниці англомовної економічної терміносфери також можуть відтворюватися українською мовою іншим способом, наприклад: *supervision* – *нагляд, контроль, керівництво*, *supervisor* – *майстер (ділянки)*, *clearance* – *дозвіл, віза (на виконання робіт)*, *sustainable* – *стійкий*, *currency* – *валюта*.

Висновки. Основне завдання при відтворенні англомовних економічних афіксальних термінів українською мовою – досягнення еквівалентності. Основні різновиди трансформацій, які використовуються при перекладі англійських афіксальних економічних термінів українською мовою, відносяться до лексичного типу, а саме: транскодування, калькування, конкретизація, генералізація, описовий переклад, антонімічний переклад, а також лексико-граматична трансформація додавання (декомпресія). Нерідко перекладачеві доводиться здійснювати вибір оптимального відповідника, детально вивчаючи контекст, беручи до уваги умови написання тексту, позицію автора тексту оригіналу, історичні дані тощо.

Найбільш поширеними прийомами перекладу англійських афіксальних економічних термінів українською мовою є калькування та додавання (декомпресія), що закономірно пояснюється наявністю в англійського афікса словотвірного значення, яке передається українською мовою його афіксальним або повнозначним словесним відповідником, який поєднується з вихідною основою з еквівалентним лексичним значенням у мові перекладу. Також досить часто використовуються такі перекладацькі прийоми, як транскодування та описовий переклад. При перекладі афіксальних економічних термінів процес передачі значення терміна за допомогою транскодування, калькування та додавання може супроводжуватися описовим перекладом.

Перспективний напрям подальших досліджень вбачається в дослідженні засобів відтворення в українському перекладі англійських економічних термінів, що є результатом інших способів словотвору, та аналіз прийомів перекладу термінологічних одиниць різних англомовних терміносистем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Коваленко О. В. Особливості перекладу економічних термінів з англійської українською мовою в текстах новин у мережі Інтернет. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 31 (70). № 2. Ч. 3. 2020. С.80–86.

2. Крисанова Т. А. Особливості перекладу англійських економічних термінів в умовах безеквівалентності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. 2010. Вип. 14. С. 371–374.
3. Махінова М. В. Особливості перекладу економічних термінів. URL: http://www.rusnauka.com/26_NII_2009/Pedagogica/52157.doc.htm (дата звернення: 26.03.22).
4. Ткачук Т. І. Лексичні прийоми перекладу економічної терміносистеми URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/16.10.2015/1/1.3.pdf> (дата звернення: 27.03.22).
5. Тимошук Н. М. Переклад англійських економічних термінів українською мовою. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Філологічні науки : зб. наук. ст. / гол. ред. В. А. Зарва. Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2018. Вип. XV. С. 108–115.
6. Циганюк В. М. Особливості перекладу англійських економічних текстів українською мовою. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 16. 2021. С. 208–213.
7. Воскобойник В. І. Особливості дієслівної префіксації в сучасній англомовній економічній терміносистемі. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика: колективна монографія (за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Полтава, 14 травня 2020 року) / за наук. ред. Н. Сизоненко. К. : Ліра-К, 2020. С. 19–27.*
8. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навчальний посібник. К. : Юніверс, 2003. 280 с.
9. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2011. 559 с.

УДК 81'42:316.75:81'25

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.22.2.28>

ПЕРЕКЛАДАЦЬКЕ ВІДТВОРЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ МОДАЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ТЕКСТІВ МЕДІАДИСКУРСУ

TRANSLATIONAL REPRODUCTION OF MODALITY AS A MEANS OF REALIZATION OF IDEOLOGICAL COMPONENT OF THE MEDIA DISCOURSE TEXTS

Гізер К.О.,

orcid.org/0000-0002-6112-837X

*аспірант кафедри англійської філології і перекладу імені професора І.В. Корунця
Київського національного лінгвістичного університету*

У статті представлено перекладознавчий аналіз відтворення граматичної категорії модальності текстів медіадискурсу, представлених у вигляді публіцистичних статей опініативного та інформативного жанрів, з позицій критичного дискурс-аналізу. Актуальність дослідження зумовлена тим, що вивчення трансляторних проблем при перекладі ідеологічно навантажених текстів з залученням методологічного апарату критичного дискурс-аналізу значно поширює можливості для розвитку сучасного українського перекладознавства, адже дозволяє проведення об'єктивної оцінки повноти та адекватності (від)творення ідеологічної складової тексту оригіналу для іншомовного реципієнта. Основою перекладознавчого аналізу відтворення категорії модальності як одного з ключових аспектів реалізації ідеологічної складової текстів є методологія критичного дискурс-аналізу – дисципліни, безпосередньо спрямованої на висвітлення особливостей імплементації ідеологій в процесі дискурсотворення. Ціллю дослідження є вивчення проблематики трансляторного відтворення модальності ідеологічно навантажених текстів як ключового засобу реалізації ідеологічної складової. Проведений аналіз продемонстрував, що адекватна передача модальності у перекладі з огляду на ідеологічну специфіку тексту має велике значення, оскільки саме модальність повідомлення відіграє значну роль у формуванні ідеологотвірних ставлень (*attitudes*) та переконань (*beliefs*) у реципієнта через можливість розкриття авторського ставлення до описуваних у тексті оригіналу явищ. Перекладознавчий аналіз виявив, що будь-які зміни в модальності висловлень, з яких складається корпус тексту перекладу, можуть призвести до некоректного сприйняття інформації реципієнтами. Через таку вразливість зазначеної категорії вважаємо, що максимально точно відтворення засобів експресії модальності, яке здебільшого досягається репродуктивними способами та прийомами перекладу, є найбільш доцільним для застосування під час перекладу ідеологічно навантажених текстів інформативного та опініативного жанрів публіцистики.

Ключові слова: переклад, критичний дискурс-аналіз, ідеологічна складова тексту, медіадискурс, граматична категорія модальності.

The article is focused on the translational study of the reproduction of the grammatical category of modality of media discourse texts, presented in the form of journalistic articles of the descriptive and informative genres, from the standpoint